

18 06 2015 г.

Мары|збываюцца

ФРАНЦУЗСКІЯ КАНІКУЛЫ

Да новых сустрэч, мой любімы Эльзас!

Францыя — краіна Эйфелевай вежы, сыру і віна. Мне пашчасціла: некалькі гадоў запар у гарачым ліпені ездзіла ва ўсходнюю яе частку — Эльзас. Пабываць там — адно задавальненне. Успамінаў хопіць на ўсё жыццё. Асацыяцыя «Эльзас — Беларусь» больш за дваццаць гадоў арганізоўвае аздаравленне дзяцей з Беларусі, якая пацярпела ад катастрофы на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі. Людзі, якія прымаюць на месца ў свае сем'і чужых дзяцей, вельмі шчырыя, клапацілівыя і душэўныя. Далёка не кожны так зможа!

Свой самы першы год памятаю як цяпер. Тады я даведлася пра гасцінных французцаў, іх дабрывню, пра тое, што яны ядуць і як выглядае Эльзас. Калі пачула, што паеду — адразу пачала вучыць французскую мову. Мяне чакала развітанне з бацькамі і далёкая паездка на аўтобусе. І гэта здорава, бо я пазнаёмілася з іншымі дзецьмі, з якімі сяброую і сёння, а таксама ўпершыню ўбачыла Польшчу, Германію і Францыю.

...Першай мяне цёпла прыняла бабуля Ліна ў Страсбургу, адкуль мы паехалі ў вёску Сюн-

дуз. Жыла я ў двухпавярховым доме разам з другой дзяўчынкай з Беларусі — Воляй. Добра памятаю катанне на атракцыёнах у «Еўропа-парку», а таксама прагулку на аслах падчас сустрэчы, якую арганізавала асацыяцыя «Эльзас — Беларусь».

Наступныя пяць гадоў я ездзіла да бабулі Мары-Адэль і яе дачкі Кладзін. Размаўляла з імі на англійскай мове, якую яны добра ведаюць. Словамі ўсё не перадаць, таму раскажу пра асобныя моманты.

Мары-Адэль Анры і яе дачка з сям'ёй жылі разам у адным доме, у горадзе Мальсайма. Яны вельмі актыўныя і жыццядарасныя. Заўсёды ўсміхаюцца і дораць добры настрой. Дзе я толькі ні была ў Францыі! Палову Эльзаса праехала дакладна. Гэта былі сустрэчы, якія арганізавала асацыяцыя разам з іншымі дзецьмі з Беларусі, а таксама «сямейныя выезды». Кармілі малпаў, наведвалі атракцыёны ў «Дыды-Лэндзе», ездзілі ў шматлікія французскія і нямецкія замкі, каталіся па старажытных гарадах Эльзаса, гулялі па самім Мальсайме, а таксама цікава бавілі час дома... А яшчэ быў адпачынак на беразе нямецкага возера ў вёсцы Хесэльхорст...

З гэтай французскай сям'ёй у мяне шмат агульных інтарэсаў. Мы разам любілі хадзіць у паходы, на пікнікі, даследаваць цікавыя вуліцы старажытных гарадоў, карміць хлебам качак і лебедзяў... Але самае галоўнае, што нас аб'ядноўвала, гэта любоў да кошак.

У іх доме амаль кожную паліцу, кожны стол займаюць статуэткі, фігуркі, фотаздымкі кошак і кнігі пра іх. Цэлая калекцыя для вялікага музея! Не бачыла ніводнага пакоя, у якім не было б нічога, звязанага з гэтымі пушыстымі жывёламі. Але ж ёсць і жывыя, ажно тры!

Можаце смяяцца, але я вельмі палюбіла тых кошак і катой. Гэта ж жа, як і ўсю французскую сям'ю. Кожны раз, калі мы тэлефануем адно аднаму, гаспадыня кажа, што кот ці кошка перадаюць мне прывітанне. А часам я і сама чую іх смелае «мяў».

Уражанню шмат, але самае галоўнае — гэта пяшчота і любоў да абсалютна чужой дзяўчынкы з Беларусі. Мяне прынялі як родную і на працягу некалькіх гадоў запар дарылі сваю ўвагу і шчырасць сэрцаў. У сваю чаргу, я дапамагала ва ўсім, старалася не абцяжарваць іх, быць шчырай і адкрытай. Гэта былі цудоўныя вакацыі ў цудоўнай краіне.

На галоўнай плошчы Мальсайма.

Мінулым летам я ездзіла ў Францыю апошні раз. З сям'ёй Анры перапісваюся звычайным спосабам і па інтэрнэце, тэлефаную штотымся, а таксама віншую са святамі. Мяне запрашаюць па магчымасці прыехаць да іх зноў. І я мару калі-небудзь паўтарыць свае французскія канікулы.

Юлія АДАМОВІЧ,
выпускніца гімназіі №1 імя У.А. Караля
г. Чэрвеня.
Фота аўтара.

Да|цэнтра|сусвету

ПА ВОСТРЫЯ АДЧУВАННІ, АБО ЯК Я БЫЛА ІНШАПЛАНЕЦЯНКАЙ

Ждаеце трапіць на іншую планету? Раю паехаць у Індыю і правесці там хаця б два тыдні. Гарантую: вернецца абсалютна іншым чалавекам. Напярэдадні вандроўкі, якую планавала самастойна, добра «наелася» жудасных гісторый. «Там жа інфекцыі!» — хапаліся за галаву бацькі. «Вас «развядуць», — няўмольна канстатавалі сябры, якія былі ў гэтай краіне некалькі гадоў таму. Многія па-беламу зайздросцілі. А мне толькі заставалася гадаць, як яно адбудзецца ўпершыню...

ШТО ЗА ДЗІВА Ё НАС?

Перад паездкай лепш усваядоміць: Індыя — гэта не прывычны ў нашым разуменні курорт, і не еўрапейская дзяржава. Першае ўражанне ад індыйскай сталіцы: як жа тут многа людзей (па афіцыйных звестках, у Дэлі жыве больш за 11 мільёнаў чалавек). «Сядзі да мяне, падвясі», «Набудзь мой тавар!», «Давайце сфатаграфуем!» — толькі і чуеш штохвілінна, з усіх бакоў да цябе так і «ліпнуць». Але мала якія індыйцы добра валодаюць англійскай, а яшчэ іх цяжка зразумець з-за адметнага акцэнта.

Куды б вы ні трапілі, адразу станецца цэнтрам увагі, мясцовай «зоркай». На вас глядзяць з такой цікаўнасцю, нібыта прыляцеў інашпланецянін, з чым лепш змірыцца адразу. Індыйцы не разумеюць крыкаў, злых позіркаў — яны цікавяцца табой ад чыстага сэрца. Прызнаюся, пастаянны інтарэс да ўласнай персаны часам знясільвае настолькі, што хочацца схавацца, — не чапайце мяне. Проста раю супакойцца і не звяртаць на гэта увагі. З іншага боку, на вас будуць глядзець як на «мяшок з грашыма», таму будзьце пільнымі — запаволенасць, несабранасць «караецца» крадзяжамі ці падманамі. Самі індыйцы не губляюцца ў любой сітуацыі. Паспрабуйце стаць у касу па квіток: правільны чарг ў ёй не працуе — хто паспеў, той і паехаў. І так амаль паўсюдна! Абурацца проста няма сэнсу і часу — інакш рызыкуеце прапусціць свой цягнік.

«ТУК-ТУК», ПАЕХАЛІ!

...Раніца, час пік, цісканіна ў нашым сталічным метро. Прызнаемца шчыра — непрыемна. Але ў параўнанні з

У Бодхгаі сабраны будысцкія храмы многіх краін.

У пошуках ежы малпы часта палююць на людзей.

тым, што можна ўбачыць у Індыі, гэта «кветачкі». «Ягадкі» можна пакаштаваць у агульным вагоне індыйскага цягніка, у якім мне «пашанцавала» ехаць цэлыя суткі. Па праўдзе кажуць, еўрапеец можа проста не ўціснуцца ў вагон, дзе ўся прастора занятая людзьмі. Гэта цяжка ўявіць, а яшчэ цяжэй на гэта глядзець ужывіваю. Плацкарты-«сліперы» маюць тры паверхі, і не здзіўляйся, калі на вашым месцы будзе спаць індыец: проста пакажыце яму свой квіток і папрасіце вызваліць.

Паездка на індыйскім аўтобусе — падзея таксама незабыўная. Вялікая, страшэнна вялікая хуткасць. І гэта, як правіла, старэнкі аўтобус, у якім на ўсю моц іграе індыйская музыка. Па перапоўненым салоне спакойна перасоўваецца кандуктар з чароўнай «свістулкай»: адзін гук, і вадзіцель спыняе транспарт. «Абазначачы» сваю прысутнасць на дарозе ў Індыі прынята гучнымі клаксонамі.

У горадзе вам прапануюць праехаць на мотарыкшы — невялікім трохколавым транспартным сродку «тук-тук» (такі гук ён выдае). Веларыкшы правязуць вас на гібрыдзе вазка і веласіпеда. Агульныя парадны наконт гарадскога транспарту: заўжды таргуюцца, бо цану за праезд вам накруцяць у некалькі разоў. Папярэдне лепш запытаць у мясцовых, колькі прыкладна каштуе ваша паездка. Грошы трэба аддаваць па прыездзе, інакш ёсць рызыка, што вас не давязуць да месца прызначэння альбо завязуць у іншае. Заўжды правярайце квіток — дату, час, месца прызначэння, платформу, сваё імя. Аўтобус можа прыехаць не на тую платформу, не ў той час, тое ж датычыцца цягнікоў. Лепей «не спіце», а перапытайце пра свой рэйс у розных людзей.

КАЛІ СТРАЎНІК «ГАРЫЦЬ»...

Індыя — краіна вострых прыпраў. Калі вы не можаце харчавацца вострым ці проста яго не любіце, то я вам не зайздросчу. Усе індыйскія стравы, нават салодкія, прыпраўлены. Просьба да кухара — «не дабаўляйце спецыі» — нічога не зменіць. Ежа тут апырэры вострая, пасля яе рот «гарыць», затым «пажар» перакідаецца ў шматпакутны страўнік.

Перац чылі дапамагае індыйцам не хварэць і абараняе ад інфекцый. Вы не паверыце, як я ўзрадавалася, калі знайшла бульбу ў мундзіры, дадаткова абсмажаную і не сапсаваную спецыямі!

Універсальная індыйская страва — «талі»: рыс з праснакамі, агароднінай, вострымі соусамі. Смачныя таксама піражкі «самоса», начыненыя бульбай. Аматарам малочных прадуктаў раю «ласі» — сыроватку з садавіной (яна можа быць як салёная, так і салодкая). Візітоўка Індыі — чай масала (з малаком і спецыямі), які прадаецца паўсюль.

Дэсерты зазвычай вельмі тлустыя і салодкія. Затое можна ўволю наесціся садавіны: бананы, какосы, манга — ледзь не з дрэва. Паспрабуйце трысняговы сок — заадно зможаце паназіраць за тэхналогіяй яго здабычы. Ваду заўжды трэба піць толькі бутылкаваную — з адкрытых вадаёмаў яна небяспечная. Індыйцу нічога не будзе, а вам... Перад ежай абавязкова мыйце рукі, дадаткова можна скарыстацца дэзынфікуючымі сурвэткамі.

«БАГІНІ» І «ЗЛАДЗЕІ»

Усім вядома, што ў індыйцаў існуе культ жывёл. Напрыклад, у індуізме ёсць малпападобны бог Хануман. Таму тут прынята падкормліваць малпаў. Ва ўяўленні еўрапейца гэтыя жывёлы вельмі мілыя. Сапраўднае ж аблічча яны паказваюць падчас разбояў, калі пачынаюць паляваць... на чалавека. Асабліва бессаромныя істоты мне трапіліся ў горадзе Врындаван, дзе за адзін дзень я перажыла тры нападзенні — не паспела выйсці з гатэля з бананам у руцэ, як адразу ж на мяне накінуўся хвастаты злодзей. Сябра раскажаў, што ўжо тройчы выменьваў у малпаў свае акулярны бананы.

Звычайна разбой адбываецца наступным чынам: малпы збіраюцца ў людным месцы — на вакзале, мосце альбо каля храма. Высочваюць у натоўпе развак, падскокваюць і самым нахабным чынам адбіраюць здабычу. Ежа, бутэлька з вадой, тэлефон, акулярны — яны выбіраюць у першую чаргу тое, што блішчыць, і зняцка нападаюць. Банды малпаў могуць адваваць сабе нейкі сметнік: толькі падыходзіш — яны шчэраць

зубы і робяць крок наперад. Гэтага дастаткова, каб спужаць дарослага здаровага мужчыну. Адным словам, не дражніце малпаў.

Іншая справа — каровы. Яны ходзяць па вуліцах, палях, блукаюць каля храмаў, а часам заходзяць і ўсярэдзіну, словам, робяць усё, што ім хочацца. Карова можа заўважыць вашу сумку з прадуктамі і пачаць яе спусташаць. Усё, што даюць свяшчэнныя жывёлы (не мае значэння, малако ці гной), індыйцы лічаць чыстым прадуктам.

КРАЙ МНОГІХ РЭЛІГІЙ

Індыя — жывы падручнік па рэлігіязнаўстве. Вялікія ашрамы (прыстанкі мудрацоў) індуйстаў, будыйскія храмы, мусульманскія мячэці, каталіцкія цэрквы суіснуюць побач і ў згодзе паміж сабой. Кожная мясцовасць — адметная, непадобная да іншай. Самі індыйцы кажуць так: як у Еўропе ёсць шмат краін з рознымі мовамі і народнасцямі, так і ў нас штаты адрозніваюцца. Індыю ўмоўна можна падзяліць на дзве часткі — курортную еўрапейскую (гэта маленькі штат Гоа на ўзбярэжжы Аравійскага мора) і астатнюю, «непрычасаную». Хочаце больш цывілізаванага адпачынку — едзьце на Гоа.

Па індыйскіх уяўленнях Варанасі з'яўляецца цэнтрам Сусвету. На мой погляд, гэта абавязковае месца для наведвання ў Індыі. Тут працякае свяшчэнны Ганг, але ён не светла-зялёнага колеру, як у Рышыкешы, а ўвесь цёмны, нібыта брудны. Кожны індыец лічыць за шчасце памерці ў Варанасі: лічыцца, што бог Шыва перавяжа памерлага на другі бок ракі і пазбавіць ад пакут перараджэння. З гэтай прычыны на беразе Ганга праводзяць крэмацыі ў асобных месцах — «гхатах». На цырымоніі прысутнічае сям'я памерлага, але за працэсам могуць назіраць і іншыя ахвотныя. Стаўленне да смерці ў індыйцаў адрозніваецца ад нашага. У іх не прынята плакаць, наадварот, за такое могуць нават прагнаць з цырымоніі.

...Індыя пераварочвае светаўспрыманне з ног на галаву — сюды едуць па прыгоды і незабыўныя жыццёвы вопыт. Яна можа спадабацца ці не, але аб'явавым дакладна не пакіне нікога...

Кацярына РАДЗІЮК.
Фота аўтара.
radziuk@vziazda.by